

Bilag 1 til svar på SUU alm. del spørgsmål 472

Sundhedsstyrelsens bidrag:

Baggrund

Tidligere fandtes i Norge to separate strategier/handlingsplaner om dels det nationale arbejde til bekæmpelse af hiv og dels forebyggelse af uønsket svangerskab og abort. De to tidligere planer er nu samlet i en fælles strategi for at give mulighed for at tydeliggøre betydningen af seksuel sundhed i en bred, samlet indsats for at styrke hele befolkningens seksuelle sundhed. Strategien for seksuel sundhed (2017–2022) hedder: Snakk om det!

Målgrupper

Målgrupperne for denne strategi er befolkningen generelt og alle som arbejder i sundhed- og plejesektoren, i bruger- og interesseorganisationer og i politik og forvaltning. Strategien tager udgangspunkt i, at seksualitet er en sundhedsfremmende ressource i alle livsfaser, og at individets handlingskompetence for at varetage god seksuel sundhed bidrager til god livskvalitet og god sundhed for den enkelte.

Delmål om reduktion i smitte

Et af strategiens delmål er reduktion i smitte af alle seksuelt overførbare infektioner (STI), inklusiv hiv. Høje smittetal viser, at der er udfordringer knyttet særlig til at forebygge STI, og at der fortsat er behov for målrettet indsats. Der er en øget bevidsthed internationalt om, at viden, autonomi og varetagelse af seksuelle rettigheder er vigtige forudsætninger for, at individet skal kunne træffe gode valg og opleve god seksuel sundhed.

Strategiens elementer

For at befolkningen skal få de nødvendige og rigtige kompetencer til at varetage egen sundhed, opstilles en integreret oplysnings- og informationsindsats i alle livets faser og gennem mange af det offentliges tilbud. Således tales om tidligt begrebsapparat og autonomi og børnehavens betydning heri, skolens undervisning om krop, grænser og seksualitet, vejledning til forældre, informationsarbejde og undervisning om seksuel sundhed på asylmodtagelser, let tilgængelig digital sundhedsinformation til unge, til alle gennem Helsenorge.no – den offentlige sundhedsportal, digitale lavtærskeltilbud og peer tilbud med fokus på rådgivning og vejledning. Seksualitet som ressource gennem hele livsforløbet omhandler: Tematisering af seksuel sundhed i sundheds- og omsorgstjenesten, forholdet mellem seksuel og reproduktiv sundhed, seksuel sundhed hos ældre, personer som lever med hiv.

Specifikt om STI-strategier

Forebyggelse til alle

For at forebygge STI konstateres, at selv om smitteforekomsten er højest blandt unge mænd som har sex med mænd (MSM), viser tallene, at også voksne mennesker af begge køn og på tværs af seksuel orientering oplever nysmitte. Dette synliggør vigtigheden af, at information og viden om forebyggelse rettes mod alle aldersgrupper og køn, og at testtilbud for seksuelle infektioner er let tilgængelig for alle.

Øget kondombrug

Positive holdninger til kondombrug, let tilgang til kondom og træning i rigtig brug er vigtige forudsætninger for, at kondomet tages frem på de rigtige tidspunkter. Seksualitetsundervisning og holdningsarbejde bør fokusere på positive oplevelser med kondombrug og inkludere træning i rigtig brug, samt kommunikations- og forhandlingsfærdigheder om sikker sex.

Test og smitteopsporing

MSM er fortsat overrepræsenteret i nysmitte af hiv, gonoré og syfilis, og nogen undergrupper har særlig høj risiko for smitte. I enkelte MSM-miljøer er det en tæt kobling mellem højt forbrug af legale og illegale rusmidler kombineret med tilfældig, ubeskyttet sex, hvilket giver høj risiko for smitte af alle typer STI.

Tidlig diagnose og hurtig opfølgning er vigtige værktøjer for at reducere nysmitte af hiv og andre STI. Når smitte opdages, bør den smittede tilbydes testning for øvrige STI, hjælp til smitteopsporing samt vejledning i at forebygge videre smitte til partnere.

Anonyme testtilbud melder om øget tilgang af mænd med indvandrerbaggrund. God og tilrettelagt information om smitteveje og smitteforebyggelse og om muligheden for god medicinsk behandling og god livskvalitet til trods for påvist smitte vil være særlig vigtig for at nå denne gruppe.

Personer, som enten køber eller sælger sex, er udsat for STI. For personer som sælger sex, kan der være udfordringer knyttet til risiko for vold og overgreb, som igen øger risiko for ubeskyttet sex og smitteoverførsel.

Flere større kommuner i Norge tilbyder lavtærskeltilbud om prævention og smittevejledning, blandt andet gennem sundhedsstationer for unge og i samarbejde med ung-til-ung som tilbyder anonym testning og vejledning. Dette er vigtige tiltag for at forebygge, kortlægge og behandle seksuelle infektioner. Det er en målsætning, at praktiserende læger, speciallæger og andre sundhed- og omsorgspersoner udstyres med viden til at møde grupper med størst sårbarhed for seksuel usundhed.

I vejledninger for sundhedstilbud til asylsøgere, flygtninge og familie-sammenførte anbefaler Helsedirektoratet, at kommunerne inden for tre måneder tilbyder en undersøgelse for at kortlægge sundhedstilstand og behov for fysisk og psykisk opfølgning inklusiv testning for hiv, hepatitis og syfilis.

Tidlig og rigtig behandling

En person på vellykket hiv-behandling har ikke sporbart virus i blodet og udgør i praksis ingen smittefare. Internationalt promoveres derfor "Treatment as prevention" som en vigtig supplerende strategi for at forebygge hiv-smitte.

Der mangler fortsat viden og opmærksomhed om forebyggende behandling (posteksponerings-profylakse, PEP) ved mistanke om konkret udsættelse for smitte. Omkring 30 % af personer bosat i Norge, som får påvist hiv-infektion, har relativt fremskreden hiv-infektion på diagnosetidspunktet. Tiltag for at nå denne gruppe tidligere vil være særlig vigtig.

Preeksponeringsprofylakse (PrEP) indebærer, at personer som ikke er smittet med hiv, får hiv-medicin for at forebygge smitte af hiv-virus. Særligt udsatte personer får hermed en ekstra mulighed for at beskytte sig ved enten at tage en pille dagligt eller ved at bruge PrEP før og efter seksuelle situationer, hvor smitte-risikoen er høj. Det er besluttet at indføre offentlig betalt PrEP til MSM i Norge.

Konkrete tiltag

Strategien lægger op til følgende konkrete indsatser:

- I samarbejde med bruger- og interesseorganisationer sikre god tilgængelighed af kondomer generelt og på arenaer med høj smitterisiko specielt
- I samarbejde med bruger- og interesseorganisationer gennemføre kondomkammer målrettet befolkningsgrupper med særlig høj smitterisiko
- Sikre høj vaccinationsdækning af HPV-vaccinen gennem at tilbyde vaccinen til grupper med højt smittepres
- Sikre tilgængelighed til et mangfoldigt testtilbud i samarbejde med frivillige aktører

- Sikre at offentlige tjenester og lavtærskeltilbud tilbyder vejledning ved påvist positiv test, for eksempel ved brug af motiverende interview
- Vurdere et pilotprojekt for hjemmetest for STI og mulighed for digital kontaktsporing og e-konsultationer ved positiv hjemmetest
- Indføre PrEP som et tiltag for at reducere nysmitte af hiv.

Erfaringer

Det er for tidligt at henvise til indhøstede erfaringer med den norske strategi, da den netop er indført (2017).

I tillæg til strategien tilbydes unge adgang til gratis kondomer og unge kvinder modtager subsidieret hormonal prævention og spiral (unge kvinder på 16 – 17 år modtager det gratis).”